

SEBASTIÀ BENNASAR
Nocturn de Sant Felip Neri

Meteorox

Sebastià Bennasar

Nocturn de
Sant Felip Neri

Sinopsi, nota biogràfica de l'autor
i fragment del llibre

Meteorα

© Sebastià Bennasar, 2013

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54
contacte@editorialmeteora.com
www.editorialmeteora.cat

LLIBRE DISTRIBUÏT PER
FI-REX 21, SL
Tel. 93 635 41 20

ISBN 978-84-92874-70-5

PVP 18,00 €

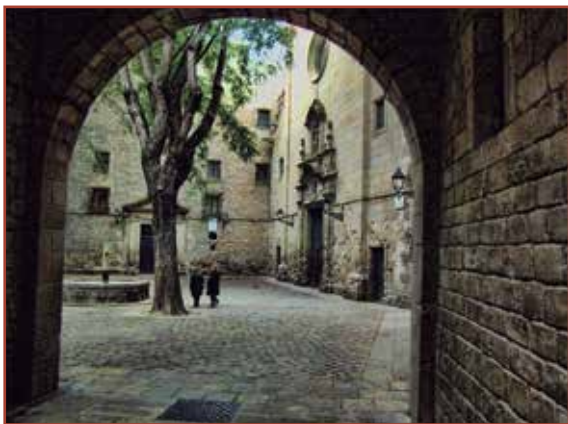
Nocturn de Sant Felip Neri

• Sinopsi •

Clara Bertran, una noia cega d'una antiga família de l'aristocràcia barcelonina, encarrega a Carles, un escriptor que malviu de la literatura, la redacció d'un llibre, tan curiós com intrigant, sobre un músic de carrer.

Dins els murs d'un casalot medieval de la plaça de Sant Felip Neri, les vides de Clara i Carles, juntament amb la de Franz, el violinista captaire provinent de Sarajevo del qual Clara vol saber la història, s'aniran relligant en un text que és un crit enrabiad de lluita davant les terribles dificultats que algunes persones han de superar senzillament per continuar vivint.

Nocturn de Sant Felip Neri és alhora un retrat crític i lúcid de la ciutat de Barcelona actual i la seva història, una crònica punyent de la tragèdia dels Balcans i una condemna absoluta a qualsevol mena de guerra, passada o per venir.

Nocturn de Sant Felip Neri

• Nota biogràfica de l'autor •

Sebastià Bennasar i Llobera (Palma de Mallorca, 1976) ha treballat onze anys com a periodista al diari *Baleares* i al *Diari de Balears*. És crític literari del suplement «L'Espira» i col·labora amb diversos mitjans de comunicació.

Llicenciat en Humanitats i màster en Història del Món per la Universitat Pompeu Fabra, ha publicat obres de poesia i de narrativa com *A la sabana no hi ha temps per a la compassió* (Inrevés, 2002), *El dia de l'alliberament* (Documenta, 2006), *Els blaus de l'horitzó* (El Gall Editor, 2006), *L'Estret de Torres* (Hiperdimensional, 2006), *Connie Island* (Viena Editors, 2007) i les novel·les del gènere negre *El botxí de la ciutat de Mallorca* (Leonard Muntaner, 2000), *Cartes que no lliguen* (Hiperdimensional, 2005), *Jo no t'espere* (El Gall Editor, 2008) i *Mateu el president* (Cossetània, 2009).

Bennasar ha guanyat el XIII Premi de Narrativa Vila de Lloseta amb la novel·la *La mar no sempre tapa* (Moll, 2011) i el Premi

Joaquim Ruyra 2013 dels Recull de Blanes amb *Badia de Mindelo*. També dins el gènere negre ha publicat recentment *El país dels crepuscles* (Alrevés, 2013). A Meteora ha publicat *Pot semblar un accident*, un assaig completíssim sobre la novel·la negra catalana de l'últim decenni i *La primavera dels indignats*, una crònica sobre aquest fenomen de protesta i reivindicació social.

Sebastià Bennasar té cura d'un magnífic bloc dedicat a la novel·la negra en català i a la literatura en general: **Dies de doctorat**.

Nocturn de Sant Felip Neri

• Fragment •

CAPÍTOL PRIMER

L'ADÉU DE LA CLARA

Un esclat de llum i de sol havia entrat per primera vegada a l'habitació, i també a la biblioteca. I damunt del llit, estirada com una princesa de conte de fades, hi havia la Clara, conformant un bellíssim cadàver. La mort havia estat sense patiment. Durant dos dies s'havia exposat al sol, s'havia amarat dels seus raigs i després, tranquil·lament, s'havia ajagut al llit a esperar. S'havia amortallat amb un vestit vermell, el seu preferit, encara que no en podia distingir els colors, i l'havia triat com a darrer abillament perquè, precisament, quinze anys enrere, li havien fet la primera besada de la seva vida quan el duia posat. Tal volta aquell havia estat el seu únic moment de felicitat. Aquell i cada vegada que la Manuela obria un llibre i es posava a llegir, a desgranar històries. Llavors, amb el cervell alliberat de tota tensió, es relaxava i viatjava fins als llocs més inesperats, o assentia

en silenci als versos escrits amb les entranyes. En aquells moments —tu només n’havies estat testimoni una vegada— ella adoptava la mateixa postura sobre el llit que ara, quan contemples la seva mort i saps que, si no hi ha hagut felicitat, com a mínim hi ha hagut alleujament.

Hi ha dos paquets sobre la taula. Els dos duen el teu nom. Els agafes i surts de l’habitació, amb total respecte i silenci. Un cop fora, la Manuela et somriu calladament i veus el seu dolor, un dolor de segles, per ventura, però a la vegada la veus alleujada. Tothom sap que la Clara ha fet el millor que podia fer, encara que ha costat molt reconèixer-ho, hi ha hagut molt de dolor, molt de patiment en la decisió final de la noia que jeu inerta a l’habitació que has tancat. La Manuela té a les mans el darrer llibre que ha estat llegint: *L’illa del tresor*, de Robert Louis Stevenson.

—Se’l sabia de memòria i també volia que el tinguessis tu, que aquest te’l quedessis. Era el seu llibre preferit i el pagament per la darrera remesa de paraules sobre en Franz.

Aquí la Manuela, rigorosament vestida de negre encara que la Clara li demanàs que no ho fes, que no dugués dol per ella, ja no pot contenir el plor i t’has de convertir en el seu suport. Sortiu de la casa, el metge de la família i els de la funerària no vendran fins d’aquí a una estona, i caminau llargament pel carrer del Bisbe, envaït de turistes malgrat el rigor climatològic d’aquest hivern, i arribau en un parell de minuts a la llibreria de la plaça de Sant Just. Deixes la Ma-

nuela amb n'Enric, el llibreter, i marxés de cap a casa amb els llibres sota el braç i una carpeta plena de fulls. Sola, al casalot de cals Bertran, on avui s'ha perdut per sempre més aquesta branca del llinatge, queda el cos d'una dona de trenta anys, esplendorosa en la seva mort callada i solemne, com un gravat renaixentista o com un quadre dolç de Vermeer, ella i la llum jugant per primera vegada en el silenci dels morts definitius de la casa, mentre les hordes continuen les invasions de carrers del tot alienes a la darrera dels Bertran, allargassada en el seu jaç definitiu i vermell.

Et costa pujar els cinc pisos d'escalas de finca vella que hi ha fins a casa teva. No és per l'esforç físic, al cap i a la fi hi estàs acostumat, sinó perquè ara, en la intimitat de la llar, deixes de fer el cor fort i penses en la valentia de la Clara i en l'acte sublim de la seva mort. I malgrat que saps que és el millor que podia passar, et costa fer-te a la idea que no la tornaràs a veure. Tal volta, si no fossis tan egoista com en el fons sou tots els escriptors, podries haver-la estimat, tal volta l'has estimat. Per ventura si haguessis demostrat més emoció quan li vas proposar quedar-te amb ella per sempre, encara seria viva i no t'hauria engegat de casa seva dient que no volia la compassió de ningú, i que si en els mesos que feia que anaves en aquella casa de la plaça de Sant Felip Neri no havies entès això, ja no calia que hi tornassis. I després va ser dura la reconciliació, però va arribar. Necessitava massa

les teves paraules i tu necessitaves massa acabar aquella història. Era un procés simbiòtic. I tanmateix no hauria funcionat perquè ella, en realitat, estava enamorada d'en Franz i de la manera de tocar d'en Franz, encara que no ho digués, que no s'ho hagués dit mai, i amb això, mai de la vida no hi podràs competir. Per molt bé que enllacis les paraules i que, de vegades, es pugui fer creure que una novel·la s'assembla remotament a una simfonia. Són simples miratges, simples paràgrafs d'una lucidesa que s'esvaeix amb la mateixa lectura.

Arribes a casa. Hi fa fred, en aquest antic galliner exposat al vent pels quatre costats, però és l'únic que pots pagar amb els teus texts perquè aquí, a Barcelona, no hi ha *chambres de bonne* per llogar. És clar que ara, a París, vivint de la literatura i del periodisme així com vius, com si fossis un d'aquells franc-tiradors que tan bé coneix en Franz, o un dels bandolers de la tradició més nostrada, no podries pagar ni el lloc més infecte per viure a la més allunyada de les *banlieues*. Està molt bé ser un admirador de Hemingway, però es tracta de, ni que sigui, malviure, i aquí, en aquests trenta-cinc metres quadrats, això encara es pot fer. París és un somni, una utopia, una retrospectió d'aquells anys, quan érem pobres i feliços; ara amb prou feines es pot ser pobre i prou, la felicitat és tan sols una paraula en desús al diccionari. A canvi tens el terrat, on fas vida la major part de l'any, entre les robes que estenen les veïnes —tota la multiculturalitat que

vulguis i tota la parafernàlia de l'alliberament de la dona, però en aquesta finca qui estén la roba al terrat continuen essent elles— i les vistes de les façanes amb més història de tota la ciutat. A prop, molt a prop, hi llampega el mar. En dies com aquest, de vent fort, fins i tot pots veure l'escuma blanca de les onades mentre l'aire et talla els llavis i se't gela la carcanada.

Et tapes les cames amb la manteta de llana que passeges des de fa anys de casa en casa, des de la teva època d'estudiant. Ara, exhaurides ja les beques i les possibilitats d'aconseguir-ne, i decebut de la docència de qualsevol mena, la manta t'acompanya i t'encalenteix com si fos un lligam amb el teu món anterior, amb una vida que ja tens oblidada i de la qual només serves alguns amics per anar a prendre una birra de tant en tant o per fer un soparet a la fresca del terrat. La manta és un record duit de Londres per la Martina, fa molts d'anys, massa, quan encara creïeu en la utopia de l'ensenyament de la literatura i abans que ella, decebuda amb tot, també decidís la seva pròpia mort, menys bella que la de la Clara, menys èpica, tal volta, però amb una ferma emulació literària, en entrar, un dia de tempesta, a la platja de la Barceloneta, completament vestida i amb pedres dins de les butxaques de l'abric. Era un dia de gener, la platja deserta, i només ella, caminant lenta de cap al seu destí de fons d'arena.

Has engegat l'estufa de butà que el repartidor es nega a pujar fins a tan amunt i que t'obli-

ga a estalviar-te el cost d'un gimnàs que tanmateix no podries pagar, i ara es comença a estar bé a casa. Fas cafè. I llavors, només quan ja has assolit un mínim nivell de confortabilitat, et disposes a obrir els paquets que t'havia deixat la Clara sobre la taula de la seva habitació, a mena de llegat, o de testament, o de vés a saber què.

Deixes a banda el llibre d'Stevenson, una edició il·lustrada de fa més d'una vintena d'anys i amb les pàgines marcades per l'ús constant, per la recreació sempre volguda de les aventures de Jim Hawkins a bord de la Hispaniola, per l'apassionament per un dels personatges més emblemàtics de la història de la literatura, com és John Silver, el Llarg.

Obres el paquet que conté l'altre llibre. I apareix, perfectament embolicat dins una capsa amb les tapes de vellut vermell i arbre d'antigor, de temps d'esplendor ja caducs. Es tracta d'un còdex de cal·ligrafia i miniatures perfectes que aplega tota l'obra del poeta otomà, Ibrahim de Bosna-Saraj, editat el 1470, un dels múltiples llibres pels quals en Franz va quedar invàlid i que es consumí, irremeiablement, en l'incendi de la Biblioteca de Sarajevo. Tornes a la capsa el llibre del primer poeta que signà amb el nom de la ciutat, després que l'antiga ciutadella eslava conquerida el 1429 pels otomans es desenvolupàs sota el lideratge d'Isa-Beg Isakovic i es convertís en la ciutat anomenada Bosna-Saraj el 1461, donant pas a la fundació del Sarajevo modern, i la tanques amb delicadesa. Només ara, quan retires

el paper que l'embolcallava, veus que hi ha un sobre. L'obres. És una carta de la Clara, escrita amb el seu ordinador per a cecs. I hi ha diners, uns cinc-mil euros:

«Aquest és el meu regal final. Possiblement el millor lloc on pot estar aquest llibre que em vas demanar és a la Biblioteca de Sarajevo, i possiblement no hi ha ningú millor per portar-l'hi que tu i en Franz. Repartiu-vos el que sobri del viatge, cap dels dos no aneu sobrats de diners. Us estima, Clara.»

Aquesta sí que és tota una sorpresa. No t'ho esperaves. No li havies parlat mai a la Clara de la vostra intenció de tornar a Sarajevo, del pacte que havíeu fet, de la por i de la il·lusió, de la incertesa absoluta per l'estat d'aquella ciutat que va omplir la mala consciència d'Europa durant anys, la ciutat on en Franz va conèixer la desolació. I ara no saps quina serà la reacció d'en Franz en tornar tants d'anys després a Sarajevo, a la seva ciutat desfeta on res ja no l'arrela ni l'espera, tornar a Sarajevo, ni que sigui per fer donació d'un llibre a la biblioteca. Però també saps que la persona amb més prestigi i autoritat moral que coneixes per tornar aquest llibre és en Franz. El gest significarà una victòria de la civilització sobre la barbàrie i tots li devem aquesta oportunitat, ens devem aquesta oportunitat. Sí, la Clara sempre tan lúcida, fins i tot ara que ja no hi és, ara que, a la fi, és només un vestit ver-

mell sobre un llit on esclata el sol d'hivern de la ciutat.

Obres l'altre paquet. Hi ha una carpeta blava, d'aquestes fàcils de tancar. I des del primer moment saps què conté, perquè ho has escrit tu. És la biografia novel·lada d'un músic. És el teu llibre i a la vegada és el llibre d'en Franz Bogdanovic, primer violinista de l'orquestra de joves intèrprets de Bòsnia i Hercegovina i actualment violinista captaire als matins a la plaça de Sant Felip Neri i, al vespre, al carrer del Bisbe de la ciutat de Barcelona, i probablement la presència més inquietant per a la nostra consciència, la prova palpable de la nostra insensibilitat.

• •

L'ENCÀRREC DE LA CLARA

—**I dius que la Clara** t'ha dit això? I t'ha dit que m'ho diguessis?

—Sí, es veu que ha pres aquesta decisió.

—Però quina història vol que li escriguin?

—Aquesta és una qüestió que tractarà només directament amb la persona escollida, però vol que siguis tu, que al cap i a la fi és qui més es beneficiarà amb tota aquesta operació, qui faci la recerca i qui li pagui un sou digne a l'escollit.

—Però que no sap com van les coses? Si estem patint una crisi de cal Déu, ningú no compra llibres i menys llibres de vell.

N'Enric mira els prestatges plens a vessar de la seva llibreria barcelonina i constata que són molt pocs els llibres que aconseguen marxar de cap a una segona vida, lluny d'aquell santuari on han passat una etapa de repòs abans d'anar a raure a altres mans, a altres ulls, a altres persones àvids de remoure els secrets que s'amaguen al darrere de les seves pàgines. No, ningú no sap com ha afectat la crisi als llibreters, que al cap i a la fi no fan res més que vendre productes de luxe dels quals la gent acaba prescindint des del primer moment que vénen mal dades.

—La Clara diu que els llibres bons es continuen venent bé o molt bé, i que ella et donarà deu tresors de la biblioteca a canvi del capítol

d'una novel·la que ella dictaminarà com ha de ser. Diu que amb la venda d'un sol dels llibres podràs pagar de sobres el sou de l'escriptor que contractaràs per fer el seu llibre.

—Està bé, digue-li que miraré què hi puc fer, però no li promets res. Digues que he acceptat la seva oferta, però que necessitaré alguns dies per poder trobar algú. No sé què es pensa aquesta noia, però potser algú li hauria de dir que no és tan fàcil trobar escriptors així com així a la ciutat de Barcelona. Crec que la Clara sobrevalora les meves capacitats. Però bé, mirarem de satisfer-la. Com sempre.

—La faràs ben feliç. I creu-me que li fa falta. I que a mi també me'n fas, de feliç.

La Manuela besa n'Enric a la boca amb tendresa i no sent com ell li retreu que hagi perdut el cul per la Clara des de fa massa anys. O no ho vol sentir, perquè la Clara és com si fos la pròpia filla. No hi ha res de més plaent que les hores que passen juntes, llegint, ella que havia arribat a la casa deixant una feina de mestra d'escola a temps parcial, a Andalusia, perquè amb prou feines just podia comprar les sabates que tenia, i que havia arribat a Barcelona amb denou anys, el 1968, quan a la casa encara hi vivia la senyora vella, que de seguida va veure que la Manuela no era com les altres minyones, que tenia una educació, i li va obrir les portes de la biblioteca i de seguida la va convertir en la seva lectora, perquè els ulls ja li fallaven i no volia renunciar al plaer que suposava poder llegir els llibres que

es trobaven en aquella casa i que havien estat la curolla de molts dels seus avantpassats.

La Manuela recorda a la perfecció el dia que va arribar a la casa de la plaça de Sant Felip Neri. L'havia cridat la seva cunyada, la Isabel, que sabia que a la casa hi quedava un lloc buit i que buscaven una al·lota jove. La Manuela va arribar a la casa des del poble amb una maleta de cartró i totes les seves pertinences, la ploma estilogràfica que li havia regalat el capellà de la vila en saber que marxava, pobre home, que es quedava sense una de les seves col·laboradores més fidels en aquelles aules d'alfabetització per a jornalers i bugaderes que es feien a l'empара de la santa institució —que no tots els homes d'església han estat dolents i que hi ha més d'una persona i de dues que li deuen la vida a algun capellà amb bon cor—, el quadern on escrivia els seus pensaments més profunds, els poemes més amagats, els texts que no deixava llegir a ningú, dues mudes, la roba interior i pari vostè de comptar, que som de família pobra però honrada. De llibres, no en va dur més que dos, una antologia de poemes de Machado i una altra de Lorca. Els dos únics que havia pogut comprar amb els seus diners un dia que va anar a Granada i en una vella llibreria i els hi oferiren, només perquè va tenir la sort d'anar-hi acompanyada de la seva cosina gran, la dona d'un dels capitosts del Partit Comunista d'Espanya, i allò li obrí pas franc a l'infern d'aquella llibreria, de la qual mai més no n'oblidarà l'olor de pols i la prevenció i

la misèria, pobra gent que es guanyava la vida fent contraban d'idees, la més miserable de les feines, i dissimulant davant les forces vives, algun guàrdia civil que hi entrava i que feia que els botiguers tenguessin calfreds pensant en els budells rebotats per l'oli de ricí; o capellans que venien a cercar-hi vides de sants, o obscurs funcionaris franquistes a la cacera del darrer llibre de Pemán i de les obres d'exaltació del *Movimiento Nacional*. Aquells llibreters que actuaren amb tota la mestria de què eren capaços i que feien que ella, des de llavors, cada dia llegís alguns poemes de Lorca abans d'anar a dormir. Mai no va entendre que d'aquells enfonyalls de les llibreries en diguessin inferns si precisament allà es trobaven tots els plaers celestials. No tenia diners per comprar gairebé res, però en aquells inferns que va visitar ben sovint la Manuela es va anar forjant una educació paral·lela i clandestina, feta de lectures a rampellades mentre es decidia pel llibre que finalment s'emportaria a casa. Mai l'infern no havia estat tan agradós i tan plaent com en aquelles llibreries del franquisme.

També recorda el matí que la senyora gran li va dir que ella no faria mai més ni de cuinera ni de bugadera. Allò de no fer de cuinera ho entenia. No era la seva especialitat, just sabia cuinar el que havia après a casa, segurament massa oliós i greixós per al gust refinat d'aquella casa on no havien d'aconseguir les calories amb les parts més infames del porc. Però podia continuar ajudant la cuinera principal a fer el que li deia. I de

bugadera? Per què no? Si ella s'hi escarrassava com el que més, esquena vinclada, les mans aspres i gelades pel contacte amb la pica i el sabó, a treure fins a la més petita taca que hi pogués haver en tovalles i llençols. Va pensar que estava acomiadada.

—No tinguis por, no et trauré al carrer, filla. Però tu no estàs feta per a això amb el cap que tens. Puja, que t'ensenyaré el tresor més gran de la casa.

I va ser així que entrà a la quarta planta del casalot, on hi havia la biblioteca. Els ulls se li n'anaren d'un volum a un altre, no podia parar de mirar, i amb aquella olor de llibre vell, amb aquell plaer de meravelles, es va acubar. Al dia següent, amb els sentits ja recuperats, ja s'havia convertit en la lectora de la senyora, que només li va exigir un sol compromís per abandonar les feines més feixugues de la casa: aprendre català. N'hi ensenyava la senyora gran i n'hi ensenyaven, també, d'amagat, a la parròquia de Sant Just i Pastor, ben a prop de casa, a l'altre costat de la plaça de Sant Jaume. Allà, tots els dilluns, dimecres i divendres, a l'empara de la rectoria i d'un suposat grup catòlic que per descomptat no existia, dos escriptors els ensenyaven la llengua, i allà va ser on va conèixer n'Enric. De nou els ambients de les velles rectories, dels espais que servien perquè algú es pogués reunir i fer front al règim franquista, cadascú a la seva manera, així com es podia, esperant l'hora de les llibertats i de les decepcions, el moment en què la transició

demonstraria fins a quin punt la covardia s'havia ensenyorit del país i de les ànimes. Massa doctrina cristiana, massa creença en el perdó, fins i tot en l'oblit, ara que ningú ja no omplia els locals parroquials sospirant per un món millor, ara que els capellans, majoritàriament, s'havien fet còmplices del règim i de l'extermini, amb algunes honroses excepcions dels temps del compromís i la validesa de la paraula donada.

—Anem, Manuela, anem a sopar.

—On vols anar?

—Què et sembla aquí, al Bocoï?

—Molt bé, ho fan bé aquests joves, i avui, entre setmana, segur que no hi haurà gaire gent. Ja saps que no m'agraden aquests restaurants tan atapeïts on s'aprofita el més mínim espai per encabir-hi una taula.

La parella surt de la llibreria, n'Enric baixa la persiana metàl·lica, ja hi ha un home que estira els cartrons per dormir a la portalada de l'església, a la terrassa del bar hi ha un principi d'estiu en forma de turistes assedegats que beuen gintònics i parlen sense estridències, i ells dos agafen el carrer dels Lledó fins arribar a la Baixada de Viladecols i entren al restaurant que aprofita un bocí de la murada renaixentista com a paret singular. Demanen una amanida tèbia, dues coques de recapte i una botella de vi negre del Somontano.

La Manuela va aprendre un català perfecte en dos anys, els dos anys que el senyoret de cals Bertran havia estat fent el servei militar i en tor-

nar la va trobar convertida en la minyona preferida de la seva mare, i en va estar content. Ell només l'havia vista algun cop durant els permisos de Nadal o de Setmana Santa i llavors estava massa ocupat passant comptes amb els masovers de les terres llunyanes que tenien en aquella casa i que n'eren el principal patrimoni, així com l'explotació turística de dos hotels a la Costa Brava que, a la llarga, havien de ser la principal font d'ingressos de la família. I després del servei el senyoret se n'anà a Anglaterra i a França a acabar els estudis i, en tornar, ja era el 1973 i ella ja no era aquella joveneta tímida que havia arribat desvalguda de províncies, sinó que era la dona de confiança de la senyora gran, la seva amiga, la seva confident, ja tenia vint-i-sis anys i tot i que estava enamorada de n'Enric, el llibreter de Sant Just, un home casat i deu anys més gran que ella, va acceptar de casar-se amb n'Albert Miralles, el xofer de la família, que feia dos anys que la galantejava i la festejava, i ella el deixava fer perquè era una dona cabal i no es dedicava a desfer matrimonis com segons quines meuques que campaven per la ciutat. Amb n'Enric es continuaren veient perquè una de les principals clientes de la llibreria era la senyora gran, i ella l'acompanyava a la botiga a remenar entre la pols per trobar exemplars únics que anaven engrandint aquella biblioteca on tot es pagava al comptat.

La Manuela no pot dir que fos infeliç amb n'Albert. Ans al contrari. L'home n'estava ben enamorat i a poc a poc ella se'n va anar ena-

morant també, i foren feliços a la seva manera. Feien les vacances plegats, quinze dies a l'agost i quinze dies per Nadal, i llavors baixaven fins al seu poblet d'Andalusia i tot eren festes i disbauxes, i l'any que havia mort el dictador hi hagué grans esperances i dos anys després el marit de la cosina granadina va ser diputat a Madrid pels comunistes i les coses els anaven bé, i el 1978, amb la Constitució espanyola, amb el gran pacte de la vergonya política, la legislació que tancava les esperances d'una certa forma de justícia, va entrar a casa dels Bertran l'Elisenda de Vilargut, una jove de casa bona deu anys més jove que el senyoret Marc Bertran, i amb qui es casaria vuit mesos després, el dia de cap d'any del 1979, a la parròquia de Sant Felip Neri, en unes noces de pinyol vermell on assistí el bo i el millor de l'antiga noblesa catalana i de la nova política catalana, una colla de venuts i botiflers segons n'Enric, que així i tot s'esllomava en reverències i llepades de cul quan la senyora anava a la botiga, com si fos un senyor Esteve qualsevol i per la seva sang correguessin versos sencers de l'*Auca* d'en Santiago Rusiñol.

La senyora jove també va resultar ser una dona excepcional, d'una bondat infinita, que tractava el servei sempre amb indulgència perquè havia après que escoltar i raonar és molt millor que manar, i s'aconsegueixen molts millors resultats anihilant resistències que no pas imposant ordres i disciplines. La senyora jove el 1980 paria la Clara i omplia d'alegria la casa. Va ser

una alegria breu perquè aquella nena havia nascut amb la més rara de les malalties possibles: no podia tocar-li per res la llum del sol. I a més a més, era cega. La casa es va enfosquir de seguida i gruixades cortines de vellut ompliren les estances tapant finestres, escletxes i finestrals. El 1987 morí la senyora gran i a la foscor se li va sumar el dol. Per a la Manuela, que no podia tenir fills, aquella criatura desvalguda passà a ser la principal de les seves ocupacions. La senyora Elisenda li va encarregar que fos la seva principal prioritat, que li fes de mestra, ella que tenia experiència amb els pagesos de la seva terra i amb els brètols dels seus fills.

—Et deixo el diamant en brut d'una princesa. Si has estat capaç de fer brillar la sal més aspra de la terra, amb ella vull que tallis tot un diamant —li havia dit la senyora jove, que ben sovint parlava com si sortís d'una novel·la o d'una pel·lícula, amb tota aquella ampul·lositat i cursileria dels qui tenen calé llarg. D'acord, la nena era cega i estava malalta, però no era beneita, ans al contrari, tenia una intel·ligència fora mida. I així la Manuela es va convertir de nou en la lectora de la casa, només que ara era lectora i mestra d'una nena, i tornava a visitar n'Enric a la recerca de llibres per a infants.

Uns anys després el senyor Marc va ser diputat per Convergència i Unió al Parlament català. Varen ser uns anys de felicitat. La Clara creixia molt ràpid i desenvolupava una extraordinària sensibilitat per a la música. En aquella

casa vivien de nit. La nena anava a mar en plena nit i es banyava amb la mare i el pare, i eren una família que reia enjogassada amb les ones. La nena mostrava una gran maduresa i uns correctíssims modals en els sopars que s'oferien a casa seva, i sortia al jardí a amarar-se de pluja quan aquesta queia amb el sol post, perquè els metges recomanaven aquells banys d'aigua del cel. Els metges recomanaven moltes coses, molt sovint ben inútils, perquè mai no s'havien trobat un cas com aquell, i la Clara sortia de nit al jardí amb el violí a tocar les peces que aprenia de memòria amb els seus professors de música.

El mateix dia que va caure el mur de Berlín, el novembre del 1989, n'Enric li va dir a la Manuela que havia deixat la seva dona, que sempre havia estat enamorat d'ella i que no volia continuar vivint aquella farsa. Ara n'Enric vivia en una part de la llibreria que havia condicionat com a habitatge per no haver de tornar al pis. Aquell mateix dia la visita a la llibreria va ser llarga i plaent, i tots dos es lamentaren pel temps perdut. I el segon dia de gener del 1990 va passar la desgràcia, perquè la felicitat mai no és eterna. La desgràcia va arribar en una carretera gelada, en un revolt a la sortida de Sort, quan el cotxe que conduïa n'Albert Miralles es va estampar contra la paret lateral de la carretera, en un mur de formigó destinat a fer de talús de contenció d'uns penyals que sempre havien suposat un perill per aquella carretera, des del mateix dia de la seva obertura al trànsit rodat, des del moment de l'asfaltat. En

l'accident moriren en Miralles, el diputat Marc Bertran i la seva dona, Elisenda de Vilaragut. La Manuela era vídua, la Manuela era lliure, la Manuela s'ennuegava en els remordiments, la Manuela era, en definitiva, l'únic que li quedava a una nena cega i desvalguda que heretava la fortuna familiar sense poder sortir ni tan sols de casa, sense poder veure ni un sol raig de sol.

I de llavors ençà ja han passat vint anys al costat de la Clara, molts de llibres llegits plegades i molts encontres amb n'Enric, convertits ara ja en amants, sense res a amagar, dues persones adultes que es van fent velles i que saben que mai no podran gaudir d'una vida compartida, però que es conformen amb els bocins de felicitat, amb les estones que poden anar manllevant al pas del temps, amb els petits instants compartits d'intensitat ferotge. I la Clara ho sap, la Clara que coneix n'Enric pel perfum que deixa en els cabells de la Manuela, que coneix n'Enric perquè en ella els altres sentits estan tan extremadament desenvolupats que pot notar qualsevol petit canvi, fins i tot en la manera de caminar de la Manuela, i a poc a poc la nota feliç i contenta mentre es mou per sobre del parquet de la casa i trepitja d'una altra manera, amb una nova seguretat, amb l'alegria de qui té tota la vida i tota la il·lusió per endavant. La Clara, ara ja gran, que sovint es queda sola, que sovint demana a la Manuela que marxi amb n'Enric i que siguin feliços durant unes hores mentre ella desgrana melodies tristíssimes amb el seu violí en les nits de lluna plena al jardí de

casa, en aquells moments robats a la intempèrie que cap malaltia no li podrà llevar, malgrat saber que la humitat nocturna, la rosada, no és gens bona per a la fusta del violí ni per a la tensió de les cordes, però a ella li és igual, ella l'única cosa que vol és tocar, perquè amb cada pulsació, amb cada corda premuda, sap que està viva i això, ara per ara, encara és el més important.

Avui és una d'aquestes nits, un d'aquests petits espais de plaer entre dues persones adultes que saben que la seva vida podria haver estat molt diferent, però que l'accepten com és perquè la vida és només una. I llavors, entre glop i glop de vi, n'Enric Matas sap que aquell encàrrec que li ha fet la Clara és tal volta el més estrany. Ella no vol cap llibre ja existent, ella vol algú que li faci el seu llibre. I somriu. L'entén massa. Demà penjarà l'anunci a la porta de la llibreria i tu, quan tornis del mercat carregat com una bèstia el veuràs. I no esperaràs a deixar les coses a casa i tornar a baixar les escales gastades de tantes passes i de tantes frustracions, de tants somnis i de tantes penalitats, dos-cents anys de persones pujant i baixant, vivint en aquella escala, en aquesta Barcelona tan estranya, esquerra i sol·lícita a la vegada. No esperaràs res de tot això perquè saps que els impulsos s'han de seguir quan se senten.

• • •

Amb Nocturn de Sant Felip Neri,
Bennasar ens fa un retrat cru i
minuciós d'una Barcelona que malda
per ser digna del seu passat i es veu
atrapada en el seu present. També
ens submergeix en l'agermanament
històric de Catalunya amb Sarajevo i
en la lluita de tanta gent anònima per
a la qual arribar a l'endemà ja és una
gran heroïcitat.

L'obra és també un gran homenatge
als llibres i a la història de la cultura,
fonaments d'una civilització que cal
salvar de les urpes de l'ambició i la
cobdícia.

A la plaça de Sant Felip Neri sona
una música de violí: contra la fosca,
contra l'oblit, contra la por, contra la
guerra...